

การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ผ่านระบบ Web Portal (DIF: Web Portal)

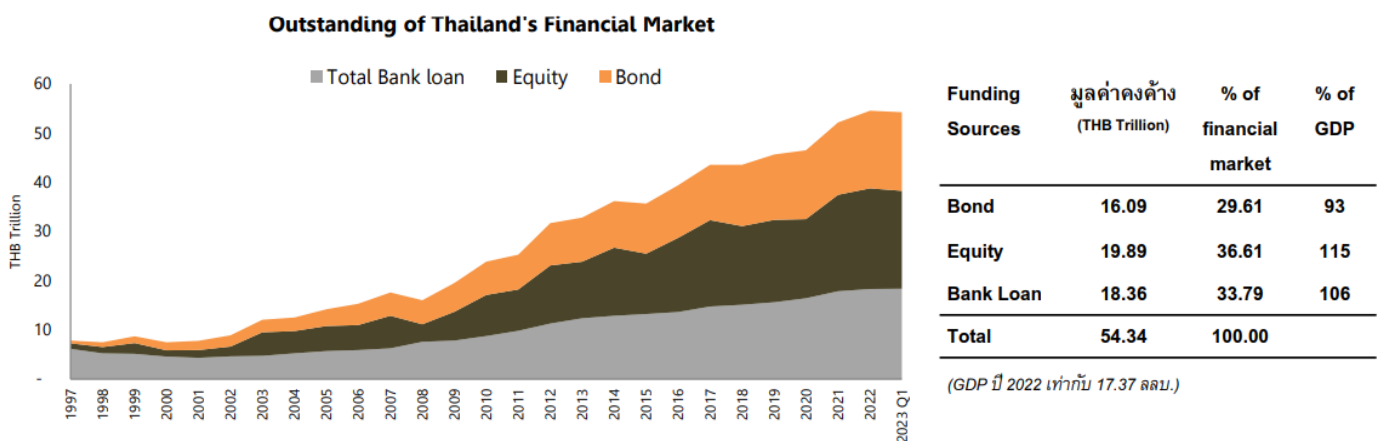
ก้าวสำคัญของการเข้าสู่ตลาดทุนดิจิทัล

Highlight

- โครงการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (Digital Infrastructure : DIF) ของตลาดทุนไทยได้ริเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2562 โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมเพื่อการพัฒนาตลาดทุน (CMDP) และได้มีการจัดตั้งบริษัท ซีเอ็มดีไอพี โครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล จำกัด เป็นผู้พัฒนาและให้บริการระบบ (Main operator)
- โครงการ DIF มีเป้าหมายให้ทุกกระบวนการในตลาดทุนดำเนินการได้อย่างอัตโนมัติ เพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการให้บริการ ลดต้นทุนและเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงตลาดทุน ตลอดจนช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจและตลาดทุน รวมทั้งกำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- ทั้งนี้โครงการ DIF ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันซึ่งมีความคืบหน้าที่สำคัญ ได้แก่ การเปิดตัวระบบ Web Portal (DIF : Web Portal) สำหรับตลาดแรกภายใต้โครงการ Sandbox ในปี 2566 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566 ได้เปิดให้มีการทดสอบ (go-live) ระบบโดยมีผู้เข้าร่วม 18 ราย และต่อมาวันที่ 3 พฤษภาคม 2566 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ได้อนุมัติแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายตราสารหนี้ ผ่านระบบ DIF : Web Portal แก่ผู้ออกหลักทรัพย์ 4 ราย มูลค่ารวมไม่เกิน 6,700 ล้านบาท

ในปัจจุบันตลาดทุนถือเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญและมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทย โดย ณ สิ้นไตรมาสที่ 1 ปี 2566 มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalization) รวมของ SET และ mai มีมูลค่ารวม 20.3 ล้านล้านบาท คิดเป็น 116% ของจีดีพี ขณะที่มูลค่าคงค้าง (Outstanding) ของตราสารหนี้ที่ขึ้นทะเบียนกับสมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย ณ สิ้นไตรมาสที่ 1 ปี 2566 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 16.0 ล้านล้านบาท คิดเป็น 93% ของจีดีพี (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 : Outstanding of Thailand's Financial Market

ที่มา : สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย

อย่างไรก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมากระบวนการต่างๆในตลาดทุน เริ่มต้นจากกระบวนการตั้งแต่ออกเสนอขายหลักทรัพย์ การซื้อขายหลักทรัพย์ จนถึงกระบวนการหลังซื้อขายยังอยู่ในรูปแบบของ manual ซึ่งมีการใช้เอกสารหลักฐานที่เป็นกระดาษ ทำให้กระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน และใช้ระยะเวลาค่อนข้างมาก รวมทั้งต้นทุนที่สูง ต่อมาด้วยพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ภาคส่วนต่างๆมีแนวคิดที่จะปรับกระบวนการทำงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ในปี 2562 ทาง ก.ล.ต. จึงริเริ่มโครงการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (Digital Infrastructure¹ : DIF) ของตลาดทุนไทย ซึ่งต่อมาได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมเพื่อการพัฒนาตลาดทุน (CMDP) และได้มีการจัดตั้งบริษัท ซีเอ็มดีเอฟ โครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล จำกัด เป็นผู้พัฒนาและให้บริการระบบ (Main operator) โดยความร่วมมือ 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย สมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย สมาคมธนาคารไทย และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดยโครงการ DIF ได้กำหนดผลิตภัณฑ์ช่วงเริ่มต้นของโครงการ คือ ตราสารหนี้ที่ออกโดยบริษัทเอกชนในรูปแบบ Plain Vanilla ซึ่งในตอนแรกได้กำหนดขอบเขตของกระบวนการทำงานครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่ Bond Filing & Registration และ Post Trade ในตลาด Primary Market และ Secondary Market โดยใช้ DLT Technology ในการพัฒนา และผู้เข้าร่วมโครงการเชื่อมต่อเข้าระบบผ่าน Node โดยเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2564 ทาง ก.ล.ต. ได้มีการสอบถามไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แจ้งความประสงค์เข้าร่วมพัฒนาโครงการตามความสมัครใจโดยได้มี stakeholder เข้าร่วม 36 ราย เป็นธนาคารพาณิชย์ 14 ราย บริษัทหลักทรัพย์ 10 ราย และ Potential Issuers 10 ราย บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด และสมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย นอกจากนี้ระหว่างการพัฒนาได้มีการกำหนด Workstreams เป็น 3 สายงาน ได้แก่ Business, IT และ Legal อย่างไรก็ตามภายหลังในเดือนพฤษภาคม 2565 ได้มีการปรับลดขอบเขตโครงการลงโดยตัดในส่วน Secondary Market และปรับให้อยู่ในรูปแบบของ Web portal ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2566 ทาง ก.ล.ต. ได้เปิดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงความประสงค์เข้าร่วมทดสอบระบบ DIF : Web Portal² ภายใต้โครงการ Sandbox³ เป็นกลุ่มแรก โดยมีผู้เข้าร่วมทดสอบระบบใน Sandbox รวม 18 ราย ซึ่งประกอบด้วยผู้ออกหลักทรัพย์ 6 ราย ผู้ประกอบธุรกิจตัวกลางและอื่น ๆ 11 ราย และผู้พัฒนาและให้บริการระบบ 1 ราย

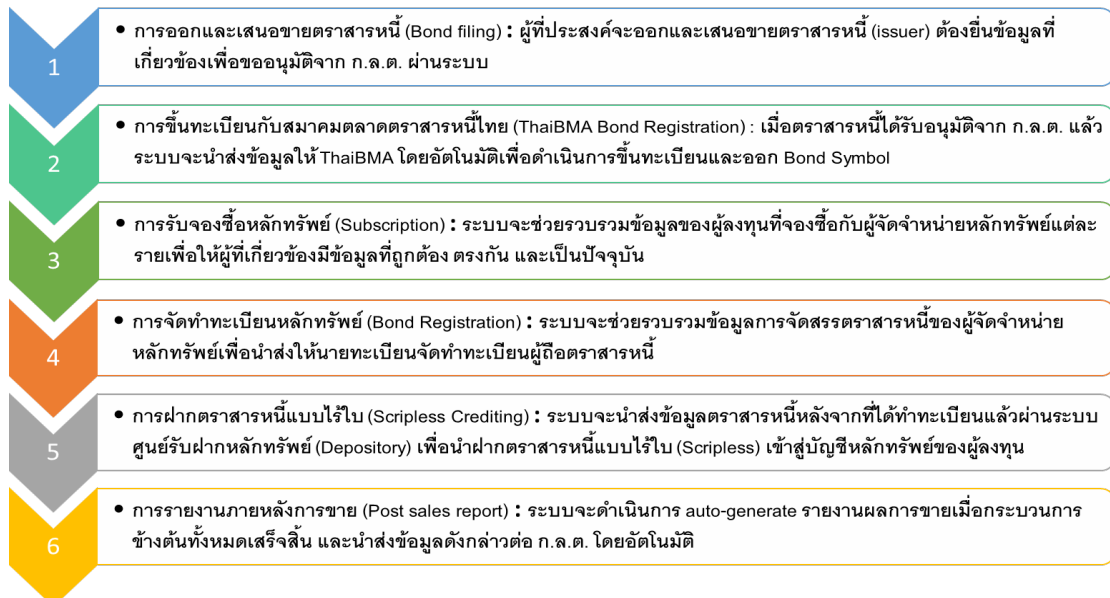
¹ Digital Infrastructure คือ คือระบบที่เป็นเสมือนโครงข่าย (network) เชื่อมโยงผู้ร่วมตลาดทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้ร่วมตลาดทำงานด้วยกระบวนการและชุดข้อมูลเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งอุตสาหกรรม ซึ่งระบบดังกล่าวจะรองรับกระบวนการธุรกรรมตลาดทุนในรูปแบบดิจิทัล 100% ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ (end-to-end process) (ที่มา : กระทรวงการคลัง)

² ระบบ Web Portal จะเปลี่ยนกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ออกตราสารหนี้ ผู้ประกอบธุรกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นแบบดิจิทัล โดยปรับปรุงการจัดการข้อมูลจากเดิมที่อยู่ในรูปกระดาษให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งใช้ชุดข้อมูล (standard file format) ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งอุตสาหกรรมทำให้ข้อมูลอยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปประมวลผลต่อได้ ปรับปรุงการลงนามจากเดิมที่ใช้ปากกาเป็นการลงนามแบบ e-signature ที่มีความปลอดภัยและสะดวกมากขึ้น รวมทั้งช่วยสร้างข้อมูลแบบอัตโนมัติ (auto-generated report) เพื่อลดภาระในการจัดทำข้อมูลต่าง ๆ (ที่มา : ก.ล.ต.)

³ โครงการ Sandbox หมายถึง โครงการที่ ก.ล.ต. เปิดให้สามารถทดสอบระบบกับผู้ใช้งานจริงภายใต้สภาพแวดล้อมที่จำกัดความเสี่ยง เพื่อให้มั่นใจว่าระบบจะสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพก่อนการดำเนินการในวงกว้างต่อไป (ที่มา : ก.ล.ต.)

การพัฒนาระบบ DIF : Web Portal ในระยะแรกนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดหรือลดอุปสรรคข้อจำกัดที่โครงสร้างเดิมมี รวมทั้งเป็นระบบเปิดที่เอื้อให้เกิดการแข่งขัน และส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นต้น ซึ่งจะรองรับกระบวนการทำงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมตราสารหนี้ในตลาดแรก 6 ขั้นตอน โดยสามารถสรุปการดำเนินการผ่านระบบ DIF : Web Portal (ภาพที่ 2) ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 : กระบวนการดำเนินงานผ่าน DIF : Web Portal

ที่มา : ก.ล.ต., รวบรวมโดยสมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย

สำหรับการทดสอบระบบ DIF: Web Portal ภายใต้โครงการ Sandbox ในรอบแรก มีขอบเขตการออกและเสนอขาย (ภาพที่ 3) ไว้เฉพาะตราสารหนี้ภาคเอกชนประเภทหุ้นกู้หรือพันธบัตร (Plain vanilla bond) ระยะยาวที่ออกใหม่โดยกิจการไทย กิจการต่างประเทศ หรือหน่วยงานภาครัฐไทยในสกุลเงินบาทหรือสกุลเงินต่างประเทศ 6 สกุลเงิน (EUR, GBP, HKD, JPY, THB และ USD) และรองรับการออกเสนอขายเฉพาะต่อบุคคลในวงจำกัด (Private placement) ได้แก่ ผู้ลงทุนสถาบัน (II) ผู้ลงทุนรายใหญ่ (HNW) และผู้ลงทุนรายใหญ่พิเศษ (UHNW) เท่านั้น ก่อนที่จะขยาย scope ในระยะถัดไป เมื่อมีการพัฒนาระบบส่วนขยายเพิ่มเติม

ภาพที่ 3 : ผลลัพธ์ที่ระบบรองรับในระยะแรก

ที่มา : ก.ล.ต.

DIF: web portal มีเป้าหมายให้ทุกกระบวนการในตลาดทุนดำเนินการได้อย่างอัตโนมัติ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส ลดต้นทุนและเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงตลาดทุนของผู้ระดมทุนและผู้ลงทุน ตลอดจนช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลมีข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาธุรกิจและตลาดทุน รวมทั้งกำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การทำธุรกรรมตราสารหนี้ในตลาดแรกที่ดำเนินการผ่านระบบ DIF: Web Portal มีแนวโน้มสนับสนุนเอื้อประโยชน์ต่อภาคส่วนต่าง ๆ หลายด้าน ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

หน่วยงาน	ประโยชน์ที่จะได้รับ
ผู้ออกหลักทรัพย์ (issuers)	การยื่นออกเสนอขายต่อ ก.ล.ต. ผ่านระบบ Web Portal ข้อมูลจะอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็น file format มาตรฐานเดียวกันทั้งอุตสาหกรรม โดยสามารถนำไปประมวลผลแบบ machine readable ต่อได้อย่างรวดเร็ว พร้อมประยุกต์ใช้วิธีการลงนามแบบ e-signature ที่จะให้กระบวนการโดยรวมเป็นดิจิทัล 100% รวมทั้งลดการทำงานแบบ manual และช่วยทำให้การออกขายหุ้นผู้ทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
ผู้ประกอบการธุรกิจตัวกลาง (intermediaries)	ระบบ Web Portal จะเปิดให้ผู้ประกอบธุรกิจตัวกลางทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมตราสารหนี้ เช่น ผู้จัดการจำหน่ายหลักทรัพย์ นายทะเบียน หรือผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้ เป็นต้น ได้เข้ามาดำเนินการที่เกี่ยวข้องผ่านระบบอย่างเป็นทางการมาตรฐานด้วยชุดข้อมูลเดียวกัน (single source) โดยข้อมูลการทำธุรกรรมจะถูกบันทึกและส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมตราสารหนี้ในตลาดแรกโดยอัตโนมัติซึ่งจะช่วยลดความผิดพลาดและระยะเวลาการทำงานของผู้ประกอบธุรกิจตัวกลาง ทั้งยังมั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ใช้มีความครบถ้วนถูกต้องแม่นยำ
ผู้ลงทุน (investor)	ได้รับหุ้นกู้แบบไร้ใบหลักทรัพย์ (scripless) ภายใน 2 วันทำการ นับจากวันที่ออกหลักทรัพย์ (issue date) ซึ่งรวดเร็ว และมีความพร้อมต่อการซื้อขายในตลาดรองได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับการออกใบหลักทรัพย์ที่เป็นกระดาษ (scrip) ที่ใช้เวลาดึง 14 วัน
หน่วยงานกำกับดูแล (compliance)	กระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติการออกและเสนอขายตราสารหนี้จะอยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ตลอดสาย ตั้งแต่การรับเข้าข้อมูลที่จะเป็นไฟล์ดิจิทัลทั้งหมดโดยที่ไม่มีกระดาษ (paperless) ไปจนถึงการแจ้งสถานะการพิจารณาต่อผู้ออกหลักทรัพย์ก็ดำเนินการผ่านระบบ Web Portal ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ลดระยะเวลาของกระบวนการออกเสนอขาย นอกจากนี้ ในระยะยาว ยังช่วยให้มีข้อมูลประกอบการพิจารณาอย่างเพียงพอในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อการพัฒนาธุรกิจตลาดทุนต่อไปในอนาคต

ที่มา : ก.ล.ต., รวบรวมโดยสมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย

การพัฒนาาระบบ DIF: Web Portal ได้เปิดการทดสอบ (go-live) ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน 2566 ล่าสุด ก.ล.ต. อนุมัติแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายตราสารหนี้ ภายใต้โครงการ Sandbox แก่ผู้ออกหลักทรัพย์ 4 ราย มูลค่ารวมไม่เกิน 6,700 ล้านบาท เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2566

สำหรับการพัฒนาระบบ DIF: Web Portal ในระยะแรกได้ดำเนินการและเปิดการทดสอบ (Go-live) เพื่อให้บริการกับผู้ใช้งานจริงแล้ว โดยระบบเปิดให้ยื่นข้อมูลเพื่อขอออกเสนอขายตราสารหนี้ต่อ ก.ล.ต. ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน 2566 เป็นต้นไป และมีผู้ออกหลักทรัพย์ที่แสดงความประสงค์จะเสนอขาย Digital Bond ผ่านระบบเป็นกลุ่มแรก 4 ราย เสนอขายเฉพาะผู้ลงทุนสถาบันในมูลค่าวงเงินรวมกันทั้งหมดไม่เกิน 6,700 ล้านบาท ได้แก่ ธนาคารกสิกรไทย (KBANK), บริษัท โตโยต้า ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด, บมจ.ปตท. (PTT) และ บริษัท ปตท. สม. ศูนย์บริหารเงิน จำกัด ทั้งนี้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2566 ทาง ก.ล.ต. ได้อนุมัติให้แบบแสดง

รายการข้อมูลการเสนอขายของทั้ง 4 ราย มีผลใช้บังคับ (Effective filing) แล้ว โดยระบบสามารถรองรับธุรกรรมตั้งแต่การยื่นขออนุมัติเพื่อออกเสนอขายไปจนถึงการนำส่งรายงานภายหลังการขายเสร็จสิ้น

โดยล่าสุด ก.ล.ต. มีนโยบายที่จะกำหนดให้ระบบ DIF : Web Portal เป็นช่องทางเดียวในการรับยื่นข้อมูลเพื่อขออนุญาตออกและเสนอขายตราสารหนี้ทดแทนระบบ Initial Product Offering System (“ระบบ IPOS”) หากระบบดังกล่าวได้ถูกพัฒนาให้สามารถรองรับการยื่นขอออกเสนอขายได้ครอบคลุมตราสารหนี้ทุกประเภท และสามารถตอบสนองต่อความต้องการ (requirement) ที่สำคัญของผู้ใช้งานในระบบได้ครบถ้วน จึงส่งผลให้คาดว่า การทำธุรกรรมผ่าน DIF : Web Portal ในอนาคตมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นและจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเติบโตของตลาดตราสารหนี้ในอนาคต เนื่องจากจะช่วยให้การออกเสนอขาย และการจัดจำหน่ายให้กับผู้ลงทุนเกิดขึ้นได้อย่างสะดวกรวดเร็วกว่าขึ้น

ในส่วนของสมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทย มีบริษัทสมาชิกหลายรายที่มีการทำธุรกรรมในตลาดตราสารหนี้ โดยข้อมูลจากสมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย พบว่า ณ ไตรมาสที่ 1 ปี 2566 สมาคมฯ มีบริษัทสมาชิก 22 ราย ที่มีการทำธุรกรรมในตลาดแรก ทั้งให้บริการในการออกเสนอขายและจัดจำหน่าย และบริษัทสมาชิก 18 ราย ที่มีการทำธุรกรรมในตลาดรองตราสารหนี้ ในลักษณะนายหน้าซื้อขายตราสารหนี้ ทั้งนี้มองว่าการพัฒนาระบบ DIF : Web Portal ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ให้ธุรกรรมในตลาดตราสารหนี้เติบโตขึ้นนั้น ทำให้คาดว่าในอนาคตจะเห็นจำนวนของบริษัทหลักทรัพย์เข้ามาทำธุรกรรมและมีบทบาทในตลาดตราสารหนี้เพิ่มขึ้นเช่นกัน

Disclaimer:

เอกสารนี้จัดทำขึ้นโดยสมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทยเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและเพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจัดทำขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่มาเชื่อถือ โดยข้อมูลดังกล่าวเป็นเพียงข้อมูล ณ วันที่ปรากฏในเอกสารนี้เท่านั้น จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ภายหลังวันดังกล่าว หรือเมื่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ สมาคมมิได้ยืนยัน ตรวจสอบ หรือรับรองความสมบูรณ์ ความถูกต้องครบถ้วน ทันกาลทันเวลาของข้อมูลดังกล่าวแต่อย่างใด สมาคมไม่รับผิดชอบต่อบุคคลใดๆ จากการเรียกร้องใดๆ ไม่ว่าในทางสัญญา ในการทำละเมิด รวมถึงความประมาท หรือเหตุอื่นใด ที่เกิดจากการตัดสินใจ หรือการกระทำใดๆ ที่เกิดจากความเชื่อถือในเอกสารดังกล่าว หรือในความเสียหาย ความสูญหาย ค่าสินไหมทดแทน หรือความรับผิดชอบใดๆ รวมถึงการสูญหายของข้อมูลหรือผลประโยชน์ ถึงแม้ว่าสมาคมจะได้รับแจ้งว่าจะเกิดความเสียหายดังกล่าวขึ้นได้ก็ตาม